Język • Wybór • Rozmowa

Kliniczny System Terapii Afazji u Dorosłych

Zadanie	Język. Wybór. Rozmowa.
Materiał	Materiały dla terapeuty i dorosłej osoby z afazją nabytą. Rozumienie, mówienie, czytanie, pisanie i komunikacja wielomodalna.
Dla terapeuty	Nawigacja: aktywny spis treści, odsyłacze i zakładki. Ćwiczenia można wydrukować. Interaktywność nie obejmuje automatycznej oceny ani pól do wpisywania.

140 stron • Interaktywny PDF

Ostoja

Zakres, prawa i odpowiedzialność

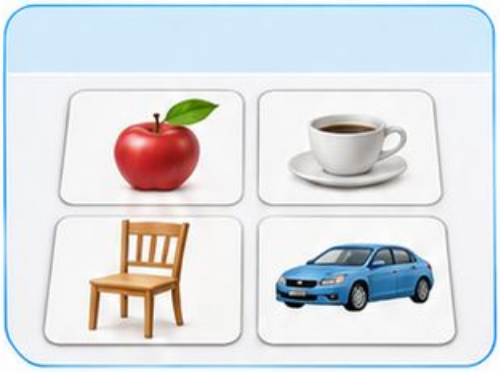

Zadanie

Materiał edukacyjny do indywidualnego doboru zadań. Nie zastępuje badania, diagnozy ani zaleceń prowadzącego specjalisty.

Materiał

Ćwiczenia i przykłady są autorskie. Przypadki są fikcyjne. Można korzystać z kart w pracy z osobą, która ma dostęp do tego egzemplarza. Bez zgody właściciela praw nie rozpowszechniaj całego pliku ani nie odsprzedawaj kart.

Dla terapeuty

Nie jest to standaryzowany test ani produkt poświadczony niezależną walidacją kliniczną. Dobierz materiał do języka, wzroku, słuchu, sprawności i zgody osoby. Nie oceniaj inteligencji na podstawie trudności językowych.

Interaktywny spis treści

Zadanie

Dotknij nazwy modułu. Na kolejnych stronach przycisk „Spis treści" prowadzi tutaj.

Materiał

Profil i dostęp 7–20. Rozumienie 21–36. Nazywanie 37–50. Zdania 51–64. Czytanie 65–79. Pisanie 80–91. Komunikacja wielomodalna 92–101. Partner 102–109. Życie codzienne 110–118. Kontynuacja 119–132. Dodatkowe zadania 133–138. Źródła 139–140.

Wybierz moduł

Profil 7
Rozumienie 21
Nazywanie 37
Zdania 51
Czytanie 65
Pisanie 80
Komunikacja 92
Partner 102
Życie codzienne 110
Kontynuacja 119
Dodatkowe zadania 133
Źródła 139

Dla terapeuty

Zakładki czytnika otwierają sekcje. Gdy odsyłacze nie działają, wpisz numer strony w czytniku PDF. Druk nie zachowuje aktywnych odsyłaczy.

Wybierz zadanie: mapa potrzeb

Zadanie

Co chcesz robić łatwiej? Wskaż temat. Możesz wybrać coś innego.

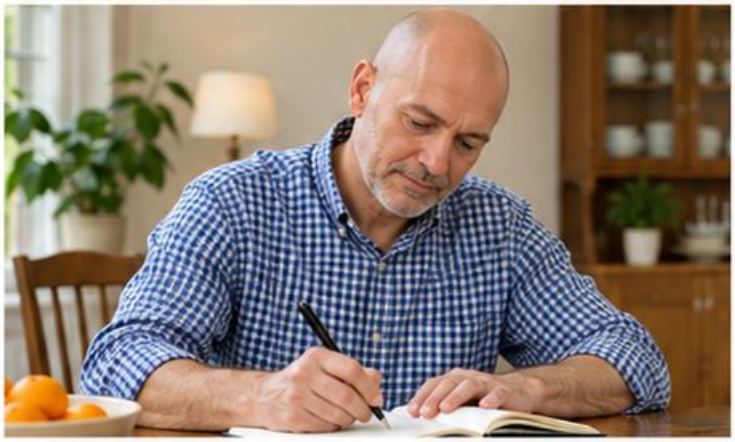

Materiał

Rozumieć rozmowę. Zamawiać kawę. Czytać wiadomości. Pisać do bliskich. Opowiadać o sobie. Inny cel: _____.

Dla terapeuty

Zapisz wybraną sytuację. Zacznij od zadania, które wspiera ten cel, nie od pierwszej strony zeszytu.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Jak dostosować stronę

Zadanie

Jedna zmiana naraz: liczba opcji, długość komunikatu, sposób odpowiedzi albo pomoc.

Materiał

Przykład: „Wskaż klucz”. Najpierw klucz i kubek. Potem dołącz okulary. Osoba może wskazać wzrokiem zamiast ręką. Zapisz: dwie opcje / wzrok / jedno powtórzenie.

Dla terapeuty

Sprawdź, czy bodźce są widoczne i rozpoznawalne. Nie uznawaj utrudnionego ruchu za błąd językowy. Przy przeciążeniu uprość próbę lub zakończ.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Jak czytać instrukcje i oznaczenia

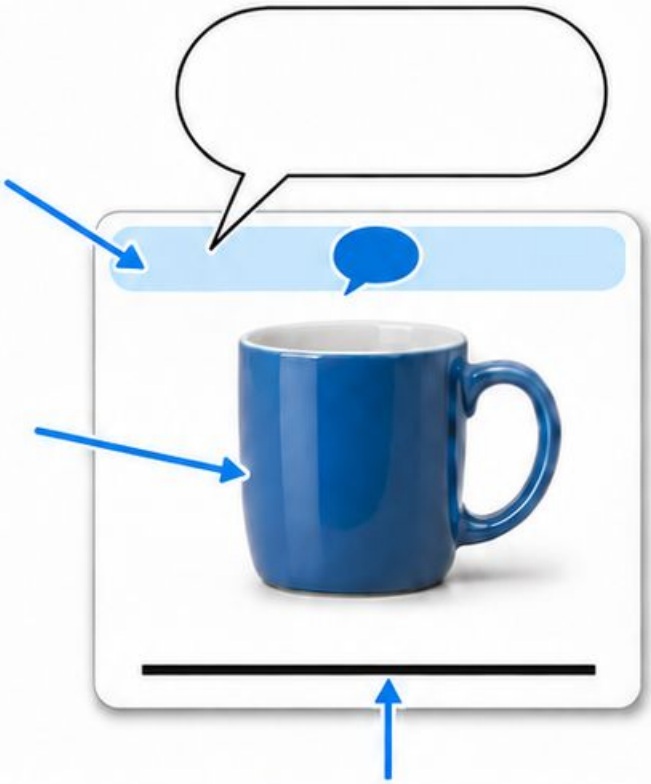

Zadanie	„Zadanie" czytasz lub pokazujesz osobie. „Materiał" zawiera słowa i wybory. „Dla terapeuty" opisuje prowadzenie.
Materiał	Model: „To kubek". Twoja odpowiedź może być słowem, gestem, wskazaniem lub zapisem. Linia _____ oznacza miejsce na notatkę na wydruku lub osobnej kartce.
Dla terapeuty	Podpowiedź słowna i etykieta obrazu zmieniają wymagania zadania. Jeśli sprawdzasz rozumienie słuchowe, zasłoń pisemne polecenie i podpisy. Nie traktuj wyniku jako normy diagnostycznej.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Afazja: język i komunikacja

Zadanie

Afazja utrudnia posługiwanie się językiem. Możesz wiedzieć, co chcesz powiedzieć, a nie znaleźć słowa.

Materiał

Masz prawo do czasu, informacji i własnych decyzji. Możesz mówić, pisać, wskazywać, rysować lub używać gestów.

Dla terapeuty

Nie utożsamiaj afazji z obniżeniem inteligencji. Poznaj zachowane umiejętności i umożliw ich wykorzystanie.

Nagła zmiana komunikacji

Zadanie

Nowa, nagła trudność mówienia lub rozumienia? Przerwij zadanie. Zadzwoń natychmiast pod 112 lub poproś kogoś o wezwanie pomocy.

Materiał

Powiedz lub pokaż: „Nagła zmiana komunikacji". Zapisz, kiedy zaczęły się objawy, jeśli wiesz. Nie czekaj na wynik ćwiczeń.

Dla terapeuty

To karta działania, nie narzędzie rozpoznawania udaru. Nagłą zmianę traktuj poważnie także u osoby z wcześniej rozpoznaną afazją.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Po udarze i po urazie mózgu

Zadanie

Po udarze i po urazie mózgu potrzebny jest indywidualny profil komunikacji.

Materiał

Zapisz: przyczyna i przebieg _____.

Co zmieniło się w języku? _____.

Co utrudnia udział poza językiem? _____.

Jakie wsparcie już pomaga? _____.

Dla terapeuty

Zalecenia NICE i ESO dotyczące afazji poudarowej nie są automatycznie zaleceniami po urazie mózgu. Współpracuj z zespołem; nie przepisuj dawki terapii z samej przyczyny uszkodzenia.

Wywiad i historia komunikacji

Zadanie

Opowiedz lub wskaż, co jest dla Ciebie ważne.

Materiał

Moje języki: _____

Czytam i piszę w: _____

Praca lub wcześniejszy zawód: _____

Lubię: _____

Najczęściej rozmawiam z: _____

Dla terapeuty

Przykład: „polski; czytam krótkie wiadomości; mechanik; wędkarstwo; córka".
Pytaj bez założenia, że każdy wcześniej swobodnie czytał i pisał.

Słuch, wzrok, ból i zmęczenie

Zadanie

Zanim zaczniemy: co przeszkadza?

Nie słyszę.

Nie widzę.

Coś boli.

Jestem zmęczony lub zmęczona.

Jest dobrze.

Potrzebuję przerwy.

Materiał

Nie słyszę. Nie widzę. Coś boli. Jestem zmęczony lub zmęczona. Jest dobrze. Potrzebuję przerwy.

Dla terapeuty

Ustal dostępny sposób wskazywania. Sprawdź okulary, aparat słuchowy, oświetlenie i wygodną pozycję; reaguj na zgłoszony dyskomfort.

Afazja a dyzartria i apraksja mowy

Zadanie

Podobna trudność w rozmowie może mieć różne przyczyny.

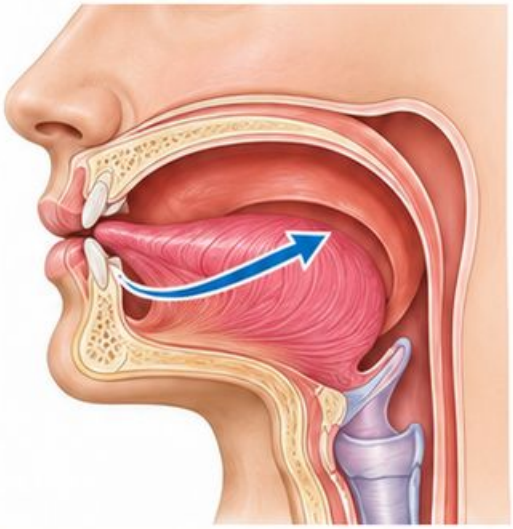

Materiał

Afazja: używanie i rozumienie języka. Dyzartria: wykonanie ruchów mowy. Apraksja mowy: planowanie lub programowanie ruchów mowy. Trudności mogą współwystępować.

Dla terapeuty

Porównaj rozumienie, zapis, dobór słów i realizację mowy. Sama niewyraźna wymowa nie rozstrzyga rozpoznania. Zapisz pytanie do dalszej oceny: _____.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Komunikacja i funkcje poznawcze

Zadanie

Co utrudniło zadanie: język, zapamiętanie polecenia, skupienie czy plan działania?

Materiał

Porównaj: „Wskaż kubek” przy jednym komunikacie oraz przy widocznej karcie „KUBEK”. Zapisz warunki i odpowiedź: _____.

Dla terapeuty

Nie wyciągaj wniosków o pamięci wyłącznie z próby językowej. Zmniejsz dodatkowe wymagania; w razie potrzeby zaplanuj ocenę interdyscyplinarną.

Cele wybrane przez osobę

Zadanie

Wybierz własny cel.

Materiał

Chcę zamówić kawę. Chcę porozmawiać z rodziną. Chcę czytać SMS-y. Chcę innej rzeczy: _____.

Dla terapeuty

Potwierdź wybór. Dopisz konkretną sytuację i pomoc, np. „kawiarnia; karta z nazwą napoju“. Osoba może zmienić cel.

Profil mocnych stron

Zadanie

Jak najłatwiej przekazujesz wiadomość?

Materiał

Mowa. Gest. Rysunek. Pisanie. Obraz. Wskazanie. Mój przykład: _____.

Dla terapeuty

Poproś: „Pokaż, co chcesz pić". Zapisz skuteczny sposób, np. „wskazanie zdjęcia herbaty". To profil wsparcia, nie ranking osoby.

Zgoda i sprawdzanie zrozumienia

Zadanie

Czy chcesz teraz spróbować tego zadania?

Materiał

TAK.	NIE.	JESZCZE NIE WIEM.	POTRZEBUJĘ WYJAŚNIENIA.

Dla terapeuty

Pokaż zadanie, wyjaśnij cel i możliwe sposoby odpowiedzi. Sprawdź, co osoba zrozumiała. Uszanuj odmowę i możliwość późniejszej zmiany decyzji.

Partner wspierający kompetencję

Zadanie

Mów do mnie. Daj mi czas. Sprawdź, co mam na myśli.

Materiał

Zamiast zgadywać: „Pokaż lub narysuj". Zamiast odpowiadać za osobę: „Chcę poznać Twoją odpowiedź".

Dla terapeuty

Rozmawiaj zwykłym dorosłym tonem. Pomoc ma umożliwiać wyrażenie własnej treści; nie narzucać jej.

Pytania tak–nie: ostrożna interpretacja

Zadanie

Popatrz na ilustrację. Odpowiedz lub wskaż.

Materiał

Czy tu jest kubek? TAK / NIE.

Czy tu jest samochód? TAK / NIE.

Nie wiem. Inaczej.

TAK	NIE	Nie wiem	Inaczej

Dla terapeuty

Pokaż pojedynczy kubek. Zmieniaj kolejność pytań. Przy ważnej wiadomości potwierdź sens inną drogą; zgodne odpowiedzi tutaj nie gwarantują niezawodności w każdej sytuacji.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Wybór spośród możliwości

Zadanie

Wybierz, o czym porozmawiamy.

Materiał

OGRÓD.

MUZYKA.

COŚ INNEGO.

NIE TERAZ.

Dla terapeuty

Pokaż opcje równocześnie i potwierdź wskazanie: „Wybierasz ogród?”. Nie zastępuj własnego wyboru osoby wyborem partnera.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Indywidualna miara efektu

Zadanie

Cel: przekazać zamówienie w kawiarni.

Materiał

Próba: _____.

Przekazany sens: _____.

Pomoc: _____.

Udział i zadowolenie osoby: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „herbata; kelner zrozumiał; wskazanie zdjęcia; osoba chce powtórzyć”. Porównuj podobne próby oraz użycie w nowej sytuacji, nie tylko liczbę poprawnych słów.

Rozumienie: dobór poziomu

Zadanie

Posłuchaj: „Wskaż łyżkę”. Możesz wskazać dłonią lub wzrokiem.

Materiał

ŁYŻKA.

TELEFON.

OKULARY.

Dla terapeuty

Zacznij od dwóch widocznych przedmiotów; trzeci obraz zasłoń. Jeśli potrzebne, powtórz lub pokaż zapis; zanotuj pomoc. Podpisy zasłoń, gdy celem jest rozumienie słuchowe.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Słowo i przedmiot

Zadanie

Posłuchaj i wskaż klucz.

Materiał

KLUCZ.

KUBEK.

Dla terapeuty

Połóż prawdziwy klucz i kubek jak na ilustracji. Potem zamień ich położenie. Daj czas; nie wymagaj nazywania. Podpisy można zasłonić.

Słowo i ilustracja

Zadanie

Posłuchaj. Wskaż parasol.

Materiał

PARASOL.

WALIZKA.

PŁASZCZ.

Dla terapeuty

Przeczytaj wyraz bez pokazywania odpowiedzi. Następnie zmień cel na „walizka”. W próbie słuchowej zasłoń pisemne polecenie i podpisy.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Kategorie znaczeniowe

Zadanie

Wskaż ubrania. Potem wskaż narzędzia.

Materiał

KOSZULA.

MŁOTEK.

SPODNIE.

ŚRUBOKRĘT.

CHLEB.

SER.

Dla terapeuty

Czytaj po jednej kategorii. Zacznij od dwóch opcji; odsłaniaj kolejne. Zaakceptuj wskazanie zamiast wypowiedzi.

Czasowniki w codziennych czynnościach

Zadanie

Posłuchaj. Kto kroi? Kto czyta? Kto podlewa?

Materiał

KROI.

CZYTA.

PODLEWA.

Dla terapeuty

Podawaj jeden czasownik. Nie wymagaj nazwania. Jeśli cel jest słuchowy, zasłoń podpisy czynności.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Cechy i funkcje przedmiotu

Zadanie

Czym otwieramy drzwi? Co jest czerwone? Czego używamy do czytania drobnego druku?

Materiał

KLUCZ.

CZERWONY SZALIK.

OKULARY.

Dla terapeuty

Zadawaj jedno pytanie. Zapisz, czy pomogło powtórzenie, gest czy ograniczenie wyboru.

Polecenie jednoczłonowe

Zadanie

Weź długopis. Połóż go na kartce.

Materiał

DŁUGOPIS. KARTKA.

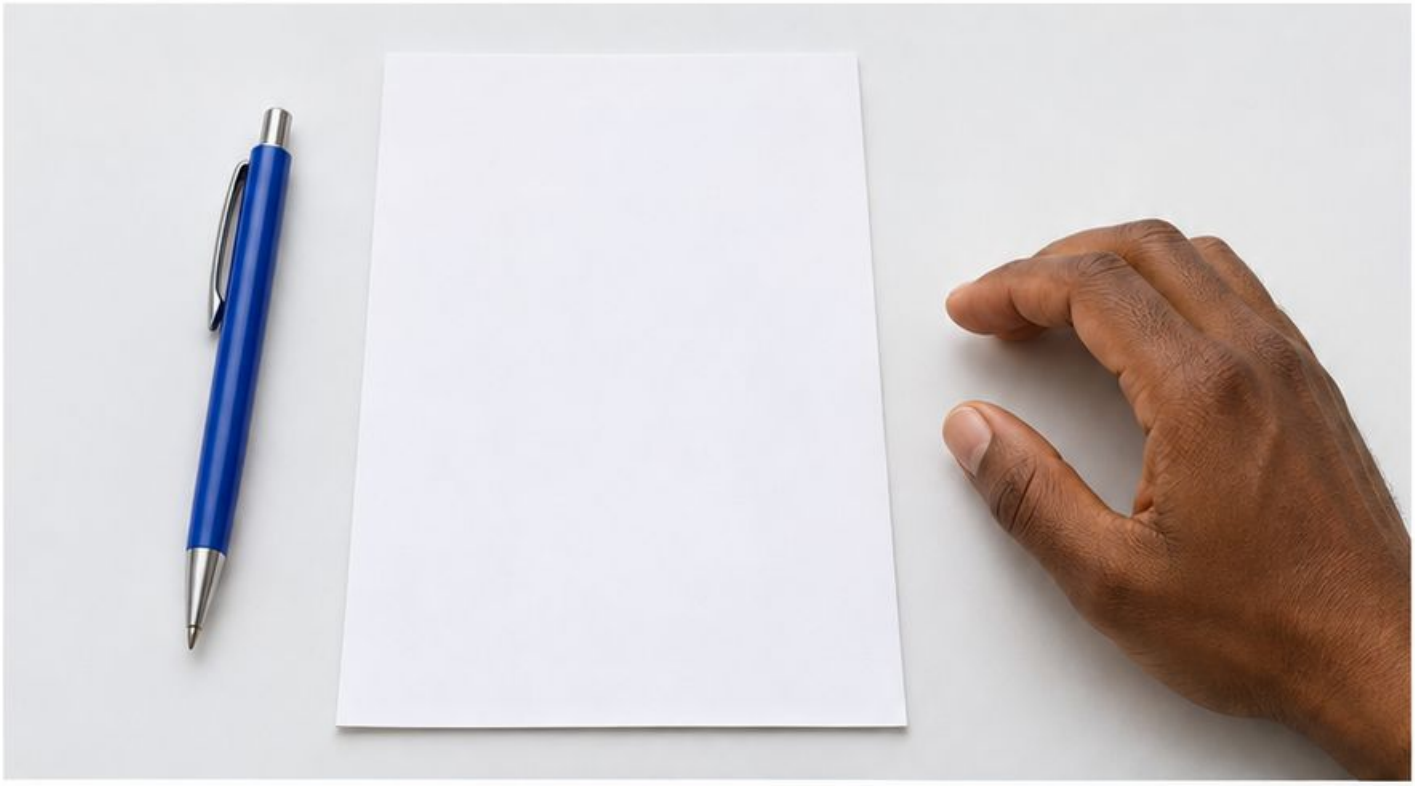

Dla terapeuty

Najpierw podaj tylko pierwsze polecenie. Drugie jest osobną próbą. Przy ograniczeniu ruchu osoba może wskazać, co zrobi partner.

Polecenie dwuczłonowe

Zadanie

Weź kopertę i połóż ją obok notesu.

Materiał

KOPERTA. **NOTES.**

1

2

Dla terapeuty

Przeczytaj całość. Jeśli potrzeba, rozdziel na dwa kroki lub pokaż gest. Zapisz warunek, w którym wiadomość była **zrozumiała**.

Relacje przestrzenne

Zadanie

Połóż klucz na pudełku. Potem pod pudełkiem. Na końcu obok.

Materiał

NA.

POD.

OBOK.

Dla terapeuty

Jedna pozycja to jedna próba. Można wskazać ilustrację albo kierować działaniem partnera.

Kto wykonuje czynność?

Zadanie

Posłuchaj: „Mężczyzna podlewa kwiaty”. Kto podlewa?

Materiał

MĘŻCZYZNA. KOBIETA.

Dla terapeuty

Następna próba: „Kobieta niesie torbę”. Pytaj o wykonawcę; nie o szczegóły ubioru.

Zdania odwracalne

Zadanie

Posłuchaj: „Kobieta popycha mężczyznę”. Wskaż scenę.

Materiał

SCENA A.

SCENA B.

Dla terapeuty

Następnie przeczytaj: „Mężczyzna popycha kobietę”. Zachowaj te same postacie i kierunek ustawienia; zmienia się wykonawca.

Przeczenie i wybór

Zadanie

Wskaż osobę, która nie pije.

Materiał

PIJE.

NIE PIJE.

Dla terapeuty

Przeczytaj także: „Wskaż osobę, która pije”. Sprawdź obie wersje bez wskazywania odpowiedzi gestem.

Krótka wiadomość głosowa

Zadanie

Posłuchaj wiadomości. Wybierz dzień i godzinę.

Materiał

„Cześć. Spotkajmy się w środę o piętnastej, w parku".

ŚRODA / PIĄTEK.

PARK

KAWIARNIA

Dla terapeuty

Odczytaj wiadomość jak rozmówca. W razie potrzeby powtórz lub zapisz kluczowe dane. Potem poproś o pokazanie miejsca.

Rozumienie rozmowy z podparciem

Zadanie

Rozmawiamy o ogrodzie. Co sadzimy?

Materiał

„Chcę posadzić pomidory. Mam już doniczki".

POMIDORY.

KWIATY.

NIE WIEM.

Dla terapeuty

Podkreśl temat „ogród". Po odpowiedzi potwierdź sens. Osoba może poprosić o powtórzenie.

Prośba o powtórzenie lub zapis

Zadanie

Gdy nie rozumiesz, pokaż swój komunikat.

Materiał

POWTÓRZ.

WOLNIEJ.

ZAPISZ.

POKAŻ.

PRZERWA.

Dla terapeuty

Próba: powiedz „Spotkanie przenosimy”. Osoba wybiera pomoc. Uzupełnij wiadomość zgodnie z wyborem, np. zapisz nowy termin.

Rozumienie: karta porównania prób

Zadanie

Co pomogło zrozumieć?

Materiał

Polecenie: _____

Opcje: _____

Pomoc: _____

Odpowiedź: _____

Wniosek do rozmowy: _____

Dla terapeuty

Przykład: „wskaż parasol; trzy; powtórzenie; wskazanie; krótkie komunikaty pomagają”. Zapisuj rodzaj wsparcia; nie porównuj prób o różnych wymaganiach jak równoważnych wyników.

Nazywanie: wybór słów ważnych dla osoby

Zadanie

Wybierz słowa ważne dla Ciebie.

Materiał

KLUCZE. TELEFON. OGRÓD. RODZINA. Własne słowo: _____.

Dla terapeuty

Zapytaj o konkretny przedmiot, osobę lub miejsce. Użyj własnego zdjęcia za zgodą osoby. Zacznij od słów potrzebnych w jej życiu.

Nazywanie przedmiotów

Zadanie

Co to jest? Powiedz albo pokaż inaczej.

Materiał

KLUCZ. OKULARY. PORTFEL. ŁYŻKA. ZEGAREK. NOŻYCZKI.

Dla terapeuty

Zasłoń nazwy podczas samodzielnej próby. Odsłoń wybrane słowo jako pomoc. Zapisz także skuteczny gest lub opis.

Nazywanie czynności

Zadanie

Co robi ta osoba?

Materiał

GOTUJE.

PISZE.

NAPRAWIA.

KROI.

TELEFONUJE.

SPRZĄTA.

Dla terapeuty

Zasłoń podpisy przed samodzielną próbą nazwania czynności. Jeśli słowo nie przychodzi, odsłoń wybrany podpis do dopasowania lub pozwól pokazać gest.

Cechy semantyczne: model

Zadanie

Obejrzyj przykład. To czajnik.

Materiał

Kategoria: sprzęt kuchenny.

Funkcja: gotuje wodę.

Miejsce: kuchnia.

Skojarzenie: herbata.

Dla terapeuty

Poproś o wskazanie cechy albo własne skojarzenie. Nie wymagaj wszystkich odpowiedzi, jeśli celem jest skuteczne przekazanie znaczenia.

Cechy semantyczne: własna próba

Zadanie

Wybierz własny przedmiot. Opisz go lub pokaż.

Materiał

Nazwa: _____.

Do czego służy? _____.

Gdzie go używasz? _____.

Co Ci przypomina? _____.

Dla terapeuty

Przykład do wyboru: aparat fotograficzny. Możliwe wsparcie: „zdjęcia", „wakacje", gest robienia zdjęcia. Użyj tylko potrzebnych podpowiedzi.

Podpowiedź fonologiczna: dobór

Zadanie

Jak nazywa się ten przedmiot?

Materiał

PARASOL.

Pierwsza głoska: **p.**

Pierwsza sylaba: **pa.**

Całe słowo: **parasol.**

Dla terapeuty

Zasłoń tekst. Po samodzielnej próbie podaj uzgodnioną podpowiedź. Zapisz, która pomogła; więcej pomocy nie oznacza gorszej osoby.

Samopodpowiedź

Zadanie

Nie możesz znaleźć słowa? Wybierz pomoc.

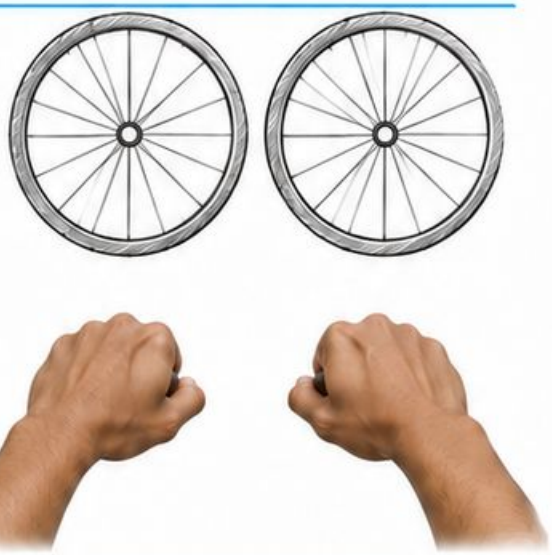

Materiał

OPISZ.	POKAŻ GEST.	NARYSUJ.	NAPISZ LITERĘ.

Dla terapeuty

Próba: nazwij rower. Możesz powiedzieć „dwa koła”, pokazać kierownicę lub narysować koła. Sprawdź, czy partner rozumie.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Powtarzanie słów i znaczenie

Zadanie

Posłuchaj i powtórz: „kawa”. Potem przekaż, czego chcesz.

Materiał

KAWA. HERBATA. WODA. NIE CHCĘ.

Dla terapeuty

Powtórzenie słowa to inna próba niż własny wybór. Nie zakładaj, że osoba chce kawy, ponieważ powtórzyła jej nazwę.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Powtarzanie krótkich fraz

Zadanie

Wybierz przydatną frazę. Posłuchaj i spróbuj.

Materiał

Proszę wodę.

Mam pytanie.

Potrzebuję czasu.

Dziękuję, wystarczy.

Dla terapeuty

Dobierz długość. Osoba może odczytać, wskazać lub powiedzieć własną wersję. Po próbie użyj frazy w krótkiej rozmowie.

Odczytanie i nazwanie

Zadanie

Co widzisz? Czy zapis pomaga?

Materiał

LATARKA.	LUSTERKO.	GRZEBIEŃ.

Dla terapeuty

Najpierw pokaż sam obraz. Potem odsłoń wyraz. Zapisz, czy osoba odczytała słowo, nazwała przedmiot lub wskazała jego użycie.

Nazwy własne i ważne osoby

Zadanie

Wybierz ważną osobę. Dodaj zdjęcie lub symbol.

Materiał

Imię: _____.

Kim jest dla mnie? _____.

Co chcę jej powiedzieć? _____.

Dla terapeuty

Przykład: „Ewa; siostra; zapraszam na spacer”. Korzystaj z prywatnych zdjęć tylko za zgodą, Nie publikuj wypełnionej karty.

Wyrazy z życia zawodowego

Zadanie

Wybierz słowa ze swojej pracy lub zainteresowania.

Materiał

WARSZTAT: klucz, śruba, opona. **BIURO:** dokument, drukarka, spotkanie.

Mój zestaw: _____.

Dla terapeuty

Zapytaj, które słowa rzeczywiście są potrzebne. Próba: opisz jeden przedmiot lub poproś o niego partnera.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Gdy słowo nie przychodzi

Zadanie

Przekaż: potrzebujesz otworzyć słoik.

Materiał

Możesz powiedzieć, pokazać, narysować lub wskazać. „Pomóż otworzyć". „Ten słoik".

Dla terapeuty

Partner: powiedz, co zrozumiałeś, i poproś o potwierdzenie. Nie wymagaj odgadnięcia jednego słowa, jeśli wiadomość jest jasna.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Nazywanie: osobisty bank prób

Zadanie

Zapisz słowo i pomoc, która zadziałała.

Materiał

Słowo: _____

Moja pomoc: _____

Wiadomość dla partnera: _____

Gdzie użyję? _____

Dla terapeuty

Przykład: „bilet; gest kasowania; poproszę bilet; przystanek”. Potem sprawdź nową sytuację. Samo nazwanie obrazka nie dowodzi użycia słowa w rozmowie.

Zdanie: kto, co robi, co?

Zadanie

Kto? Co robi? Co?

Materiał

Kobieta kroi chleb. Mężczyzna myje kubek.

Dla terapeuty

Pokaż jedną scenę. Osoba może połączyć obrazy, wskazać słowa lub powiedzieć zdanie. Zasłoń model, jeśli ma powstać własna wypowiedź.

Czasownik i jego otoczenie

Zadanie

Połącz elementy. Powiedz własne zdanie.

Materiał

kobieta /

NIESIE:

mężczyzna.

TORBĘ /

PACZKĘ.

DO DOMU /

DO BIURA.

Dla terapeuty

Przykład: „Kobieta niesie paczkę do biura”.
Dopuszczaj inne sensowne połączenia. Nie oceniaj treści tylko przez zgodność z modelem.

Rozwijanie zdania

Materiał

„Jadę autobusem”.

Dokąd?	Kiedy?	Z kim?
DO CENTRUM.	JUTRO.	Z SIOSTRĄ.

Zadanie

Dodaj jedną informację.

Dla terapeuty

Wybierz tylko jedno pytanie. Model: „Jutro jadę autobusem”.
Ważniejsza jest zrozumiała wiadomość niż maksymalna długość zdania.

Wybór formy zdania

Zadanie

Uzupełnij własny komunikat.

Materiał

Idę do _____. Jestem w _____.

Wracam z / ze _____.

DOMU. **SKLEPIE.** **SKLEPU.**

Dla terapeuty

Model: „Idę do sklepu. Jestem w sklepie. Wracam ze sklepu".
Wybierz jedną konstrukcję potrzebną osobie; nie wymagaj reguł gramatycznych.

Pytanie potrzebne w życiu

Zadanie

Zapytaj o potrzebną informację.

Materiał

O której zaczynamy?

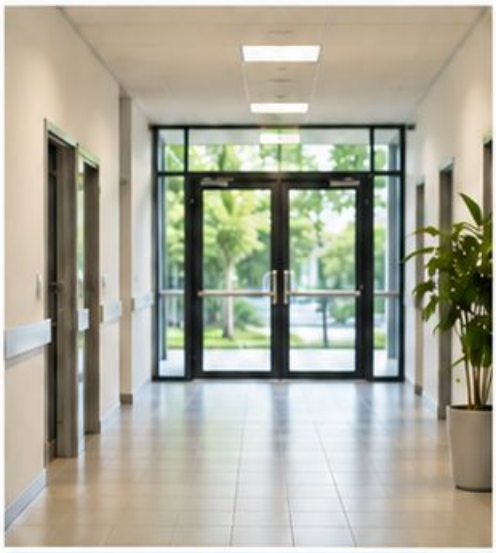

Gdzie jest wyjście?

Czy możesz mi pomóc?

Moje pytanie: _____.

Dla terapeuty

Odegraj sytuację. Odpowiedz dopiero po przekazaniu pytania dowolnym sposobem. Sprawdź, czy informacja była przydatna.

Odmowa i własne preferencje

Materiał

Nie chcę.	Wolę coś innego.	Potrzebuję przerwy.	Chcę zdecydować samodzielnie.	Chcę podjąć decyzję z pomocą.

Zadanie

Możesz odmówić. Wybierz własne słowa.

Dla terapeuty

Partner: przyjmij odpowiedź. Zapytaj, jakiej pomocy osoba chce; nie naciskaj na zmianę odmowy.

Dwa zdania o zdarzeniu

Zadanie

Co się wydarzyło? Co potem?

Materiał

„Autobus odjechał. Poczekam na następny”.

„Zgubiłem klucz. Zadzwonię do bliskiej osoby”.

Dla terapeuty | Wybierz parę ilustracji. Zasłoń model, jeśli osoba tworzy własny komunikat. Dopuszczaj inne sensowne rozwiązania.

Sekwencja codziennej czynności

Zadanie

Ułóż kolejność. Opowiedz lub wskaż.

Materiał

WKŁADAM LIST. ZAMYKAM KOPERTĘ. WRZUCAM DO SKRZYNKI.

Najpierw _____.

Potem _____.

Na końcu _____.

Dla terapeuty

Podaj obrazki w zmienionej kolejności. Zaakceptuj gest lub pojedyncze słowa; sprawdź przekaz kolejności.

Opowieść z fotografii

Zadanie

Spójrz na zdjęcie. Kto tam jest? Co robi? Co mogło być potem?

Materiał

Przykład: spacer nad morzem.

Osoba: _____.

Zdarzenie: _____.

Zakończenie: _____.

Dla terapeuty

Można użyć własnego zdjęcia za zgodą. Odróżniaj widoczne fakty od przypuszczeń; kilka zakończeń może pasować.

Osobista historia

Zadanie

Opowiedz o ważnym wydarzeniu. Ty wybierasz, co ujawnisz.

Materiał

Gdzie? _____

Z kim? _____

Co się wydarzyło? _____

Co chcę dodać? _____

Dla terapeuty

Model fikcyjny: „Byłem w Krakowie z bratem. Zwiedziliśmy rynek”. Zaproponuj zdjęcie, mapę lub słowa kluczowe; nie poprawiaj wspomnień według modelu.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Skrypt rozmowy: model

Zadanie

Przeczytajcie lub odegrajcie rozmowę.

Materiał

Klient: „Poproszę herbatę”.
Obsługa: „Na miejscu czy na wynos?”.
Klient: „Na miejscu, dziękuję”.

Dla terapeuty

To model, nie obowiązkowy tekst. Osoba wybiera własny napój i sposób odpowiedzi. Pokaż napój, miejsce oraz możliwość odmowy.

Skrypt rozmowy: własny temat

Zadanie

Ułóż własną krótką rozmowę.

Materiał

Dla terapeuty

Przykład: „Chcę umówić spotkanie". „Kiedy?". „W czwartek".
Dobierz temat z osobą; można przygotować trzy karty lub nagrać własny model za zgodą.

Rozmowa poza skryptem

Zadanie

W kawiarni nie ma wybranej herbaty. Co odpowiesz?

Materiał

Wybiorę wodę. Zapytam o inną herbatę. Zrezygnuję. Mam inny **pomysł.**

Dla terapeuty

Partner zmienia tylko jeden element znanej rozmowy. Nie wymagaj jednej właściwej reakcji; sprawdź, czy decyzja osoby jest zrozumiała.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Zdania i narracja: przegląd

Zadanie

Czy wiadomość dotarła?

Materiał

Temat: _____.

Przekazana treść: _____.

Pomoc: _____.

Co było własnym wyborem? _____.

Co sprawdzimy poza kartą? _____.

Dla terapeuty

Przykład: „spotkanie; czwartek; kalendarz; wybór dnia; rozmowa z siostrą”. Oddzielaj samodzielną treść od powtórzenia modelu.

Czytanie: dostęp i dobór poziomu

Zadanie

Przeczytaj lub wskaż: KAWA. Czy zapis jest wygodny?

KAWA

KAWA

KAWA

Materiał

Większy tekst.	Mniej tekstu.	Odczyt partnera.	Przerwa.

Dla terapeuty

Sprawdź widzenie, wcześniejsze czytanie i sposób wskazania. Odczyt na głos nie jest jedyną miarą rozumienia. Wybierz poziom od słowa do krótkiego tekstu.

Słowo zapisane i przedmiot

Zadanie

Przeczytaj: ŁYŻKA. Wskaż przedmiot.

ŁYŻKA

Materiał

ŁYŻKA. GRZEBIEŃ.

Dla terapeuty

Użyj prawdziwych przedmiotów. Nie czytaj słowa za osobę podczas pierwszej próby. Potem zaproponuj uzgodnione wsparcie.

Słowo zapisane i ilustracja

Zadanie

Przeczytaj: ROWER. Wybierz obraz.

ROWER

Materiał

A.

B.

C.

Dla terapeuty

Zapytaj o znaczenie wskazaniem, bez konieczności czytania na głos. Następnie można zmienić wyraz na „pociąg".

Etykiety z otoczenia

Zadanie

Który napis prowadzi do wyjścia? Gdzie jest toaleta?

Materiał

Dla terapeuty

Podawaj jedno pytanie. Potem poszukajcie podobnego napisu w znanym otoczeniu, jeśli osoba chce.

Krótka fraza

Zadanie

Przeczytaj: „ciepła herbata“. Wybierz obraz.

Materiał

CIEPŁA HERBATA.

ZIMNA WODA.

Dla terapeuty

Nie wymagaj wypowiedzi. Dopuszczaj wskazanie. Następnie poproś o wybranie frazy pasującej do drugiego napoju.

Zdanie i ilustracja

Zadanie

Przeczytaj: „Kobieta czyta gazetę”. Wskaż scenę.

Materiał

SCENA A.

SCENA B.

Dla terapeuty | Potem pokaż zdanie „Kobieta pisze list”. Porównuj przy tej samej długości i znanych słowach.

Wiadomość tekstowa

Zadanie

Przeczytaj wiadomość. Gdzie jest spotkanie?

Materiał

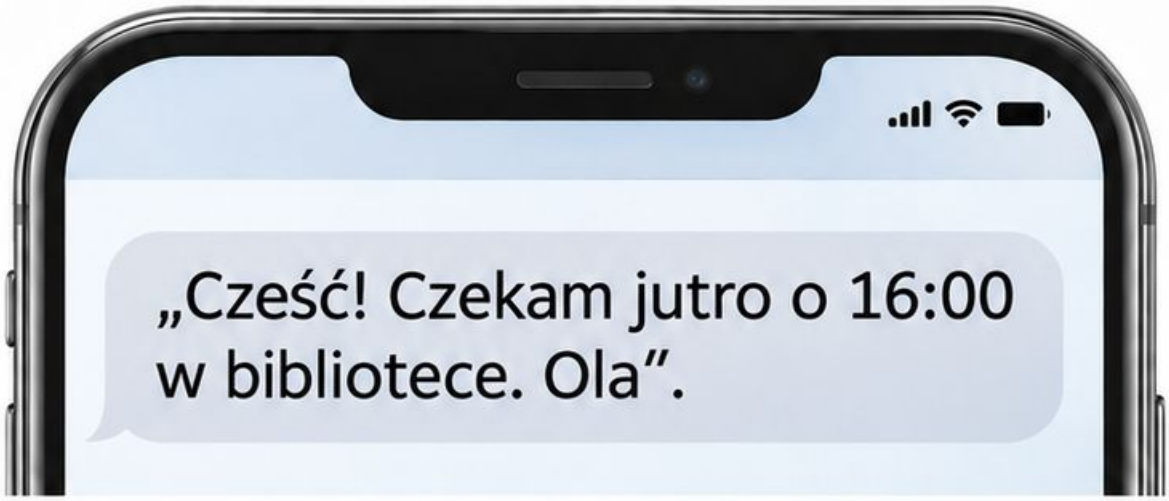

BIBLIOTEKA. | **PARK.** | **NIE WIEM.**

16:00 | **18:00**

Dla terapeuty

Potem zapytaj o godzinę. Zasłoń niepotrzebne opcje lub podkreśl informację, jeśli takie wsparcie pomaga.

Godzina i data

Zadanie

Znajdź dzień i godzinę spotkania.

Przykład

Materiał

Data: _____. Godzina: _____.

Dla terapeuty

To przykład, nie rzeczywista rezerwacja. Osoba może zakreślić dane zamiast je przepisywać. Nie wymagaj pamięciowego odtwarzania daty.

Plan dnia

Zadanie

Co jest po spacerze?

Materiał

9:00		ŚNIADANIE.
11:00		SPACER.
13:00		OBIAD.
16:00		TELEFON DO EWY.

Dla terapeuty

Najpierw odnajdźcie spacer. Potem wybierzcie następną pozycję. Podpisane obrazy mogą wspierać odczyt.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Menu i cennik

Zadanie

Wybierz napój. Pokaż jego cenę.

Materiał

Mój wybór: _____.

Dla terapeuty

To symulowane menu. Celem jest wyszukanie informacji i wybór; nie dodawaj obliczeń, jeśli nie są uzgodnionym celem.

Tablica informacyjna

Zadanie

Gdzie jest sala 3? O której zaczyna się spotkanie?

Materiał

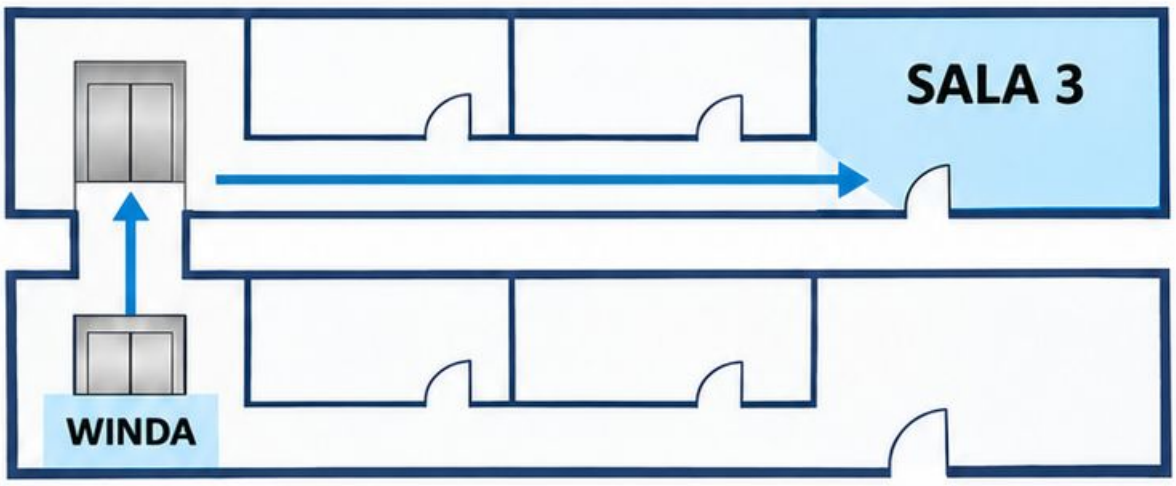

Dla terapeuty

Zadawaj pytania oddzielnie. Osoba wskazuje informację lub drogę na schemacie.
To wymyślona tablica do ćwiczeń.

Instrukcja użytkowa

Zadanie

Przeczytaj instrukcję. Co robisz najpierw?

Materiał

1. Włóż kartkę do koperty.
2. Zamknij kopertę.
3. Napisz imię odbiorcy.

Dla terapeuty

Można wykonać pierwszy krok lub wskazać obraz. Przy trudności ruchowej partner działa według wskazania osoby.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Krótki tekst o zainteresowaniu

Zadanie

Przeczytaj. O czym jest tekst? Co kwitnie? Gdzie stoi skrzynka?

Materiał

„Na balkonie rosną zioła i pelargonie. Pelargonie kwitną na czerwono. Skrzynka stoi przy poręczy”. BALKON / WARSZTAT.

Dla terapeuty

Wybierz temat zgodny z zainteresowaniem. Zadawaj jedno pytanie. Tekst może pozostać widoczny podczas odpowiedzi.

Czytanie wspomagane

Zadanie

Przeczytaj z wybraną pomocą.

Materiał

WSKAZUJ SŁOWA. ODCZYTAJ MI. POSŁUCHAM ODCZYTU URZĄDZENIA.

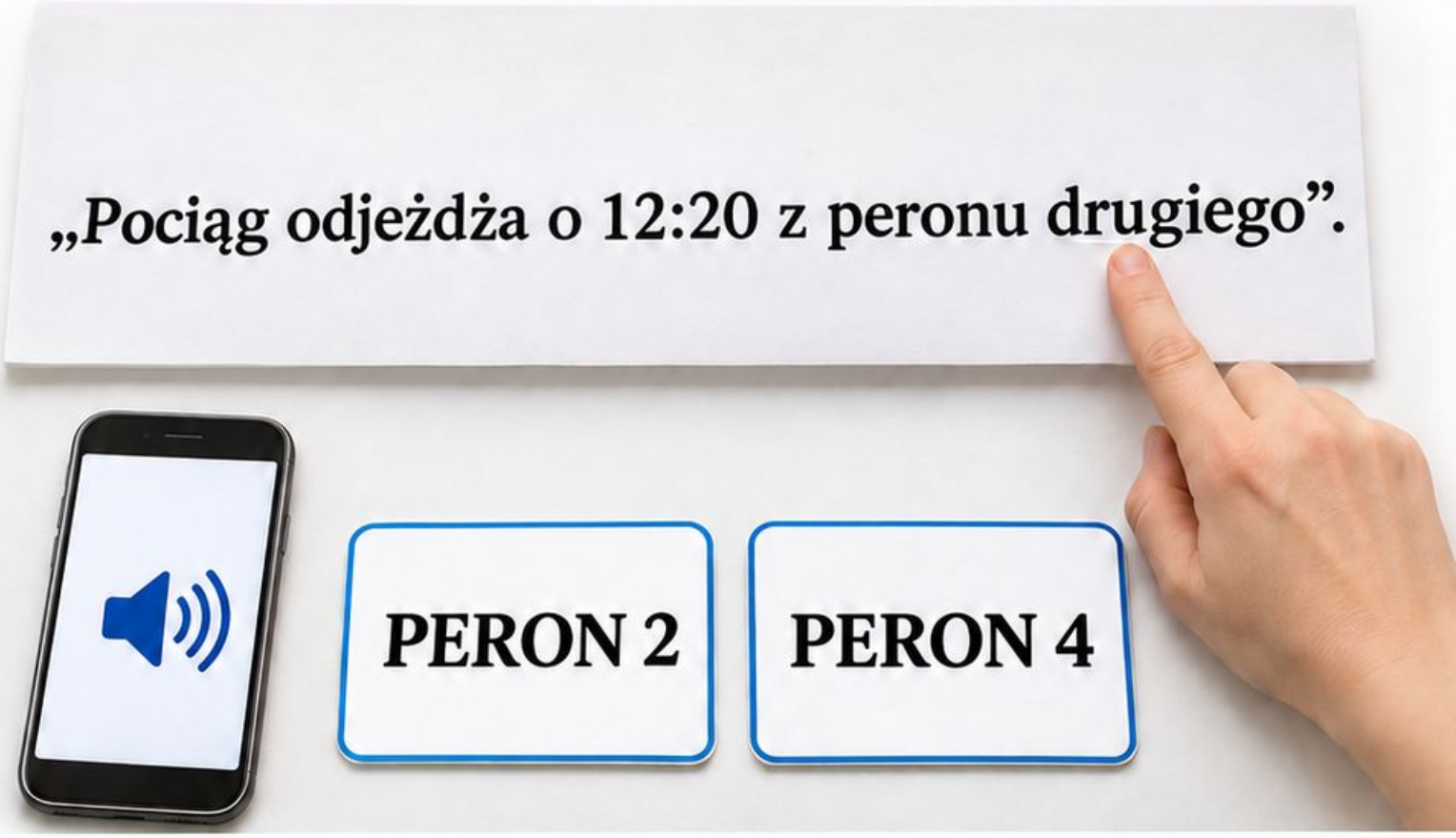

Dla terapeuty

Sprawdź dostępną technologię osobno; plik nie odtwarza dźwięku.
Zapytaj: „Który peron?”. Porównaj użyteczność wsparcia.

Czytanie: karta skutecznego wsparcia

Zadanie

Co pomaga mi czytać?

BIBLIOTEKA

Materiał

Tekst: _____.

Pomoc: _____.

Co zrozumiałem lub zrozumiałam? _____.

Gdzie to wykorzystam? _____.

Dla terapeuty

Przykład: „SMS; podkreślenie miejsca; biblioteka; umawianie spotkania”. Oceniaj przekazany sens, nie samą płynność głośnego czytania.

Pisanie: dostęp i cel

Zadanie

Jak chcesz zapisać wiadomość?

Materiał

DŁUGOPIS. KLAWIATURA. LITERY DO WSKAZANIA. DYKTOWANIE PARTNEROWI.

Dla terapeuty

Sprawdź sprawność ruchową i dostęp. Model: „DOM”. Osoba wybiera sposób; trudność ręki nie musi oznaczać trudności językowej.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Kopiowanie użytecznego słowa

Zadanie

Skopiuj słowo. Potem użyj go w wiadomości.

Materiał

DOM. Mój zapis: _____.

W wiadomości użyj formy DOMU:

„Wracam do _____”.

Dla terapeuty

Jeśli osoba wybiera inne ważne słowo, zapisz model. Kopiowanie i samodzielne tworzenie wiadomości dokumentuj oddzielnie.

Układanie słowa z liter

Zadanie

Ułóż słowo: KAWA. Potem spróbuj bez modelu, jeśli chcesz.

KAWA

Materiał

Mój zapis: _____.

A. W. A. K.

Dla terapeuty

Można przesuwać karty albo wskazywać kolejność partnerowi. Zasłoń model tylko za zgodą; zanotuj użyte wsparcie.

Pierwsza litera jako wsparcie

Zadanie

Chcesz napisać „telefon". Wybierz pierwszą literę.

Materiał

T. **K.** **M.**

Dalej: _____.

Dla terapeuty

Jeśli to pomaga, partner zapisuje T i czeka. Potem można pokazać całe słowo. Sprawdź, czy zapis przekazuje zamierzoną wiadomość.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Zapis słowa z pamięci

Zadanie

Spójrz na obraz. Zapisz nazwę albo wybierz pomoc.

Materiał

Pomoc: pierwsza litera / model / dyktowanie partnerowi.

KLUCZ.

Dla terapeuty

Najpierw zasłoń wyraz. Nie wymagaj wielokrotnego przepisywania po błędzie. Porównaj własny zapis z zamierzoną treścią i uzgodnij dalszy krok.

Lista zakupów

Zadanie

Przygotuj własną listę zakupów.

Materiał

CHLEB. MLEKO. POMIDORY. JAJA.

Moja lista: _____

_____.

_____

_____

Dla terapeuty

Wybierz potrzebne produkty; nie wszystkie muszą trafić na listę. Możesz pisać, rysować lub wskazywać. Potem użyj listy w symulacji zakupów.

Dane do własnego użytku

Zadanie

Przećwicz formularz na wymyślonych danych.

Materiał

Dane fikcyjne

Imię: Jan.
Nazwisko: Nowak.
Miejscowość: Poznań.

Mój przykład:

_____

_____

_____

Dla terapeuty

Nie wpisuj prawdziwego adresu ani innych wrażliwych danych. Osoba może kopiować model, pisać samodzielnie lub dyktować partnerowi.

Notatka dla bliskiej osoby

Zadanie

Napisz wiadomość dla bliskiej osoby.

Materiał

Do kogo? _____.

Gdzie jestem? _____.

Kiedy wrócę? _____.

Dla terapeuty

Model jest fikcyjny. Uzgodnij prawdziwą treść osobno. Partner może odczytać notatkę i sprawdzić sens z autorem.

Wiadomość w telefonie

Zadanie

Ułóż SMS. Wybierz własną treść.

Materiał

PARK

KAWIARNIA

15:00

17:00

Dla terapeuty

Można użyć papierowego modelu, klawiatury lub wskazać słowa partnerowi. Sprawdź odbiorcę i treść przed rzeczywistym wysłaniem. Ta karta niczego nie wysyła.

Kalendarz i przypomnienie

Zadanie

Zapisz przykładowy termin. Powiedz lub pokaż, czego dotyczy.

Materiał

SPACER Z EWĄ.
CZWARTEK, 15:00.

Mój wpis: _____.

Dla terapeuty

Osoba wybiera notes, kalendarz lub telefon. Ustal, jak przypomnienie zostanie zauważone. Nie zakładaj, że samo wpisanie oznacza zrozumienie.

Sprawdzanie zapisu

Zadanie

Czy zapis mówi to, co chcesz przekazać?

Materiał

Chcę: „Spotkanie o 15:00”.

Zapis: „Spotkanie o 17:00”.

ZOSTAWIAM / **ZMIENIAM** / **POTRZEBUJĘ POMOCY.**

Dla terapeuty

Przeczytaj zapis na prośbę osoby. Najpierw potwierdź zamierzoną godzinę. Poprawianie nie jest konkursem szybkości.

Pisanie: osobiste strategie

Zadanie

Moje wsparcie w pisaniu.

Materiał

Przydatne słowo

Gotowy model

Narzędzie

Jak sprawdzę treść?

Dla terapeuty

Przykład: „spotkanie; Spotkajmy się...; telefon; partner odczyta". Zachowaj strategie wybrane przez osobę; samodzielność może obejmować korzystanie z pomocy.

Komunikacja wielomodalna: równorzędne drogi

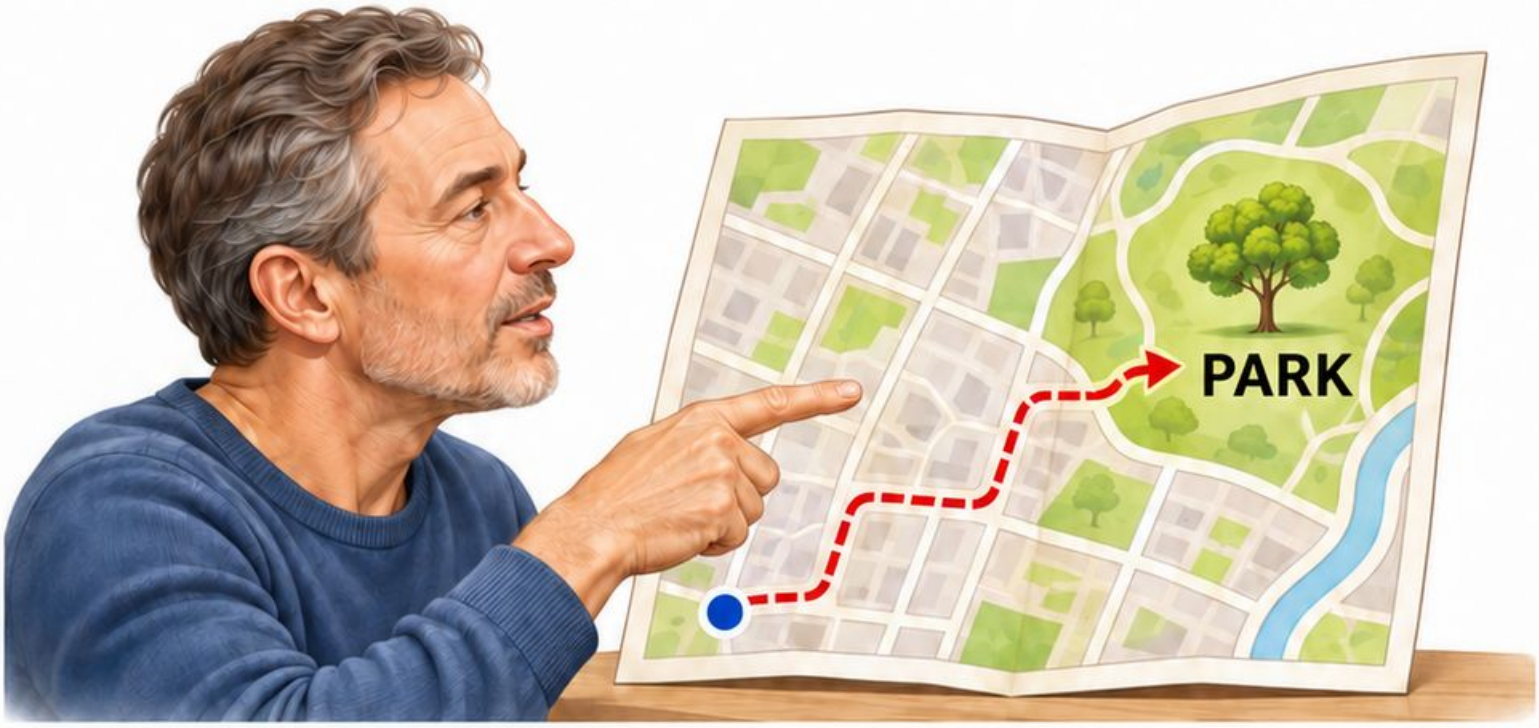

Zadanie

Każdy skuteczny sposób może być częścią rozmowy.

Materiał

Powiedz. Pokaż. Napisz. Narysuj. Użyj zdjęcia. Połącz sposoby.

Dla terapeuty

Próba: przekaż „Chcę do parku". Partner potwierdza znaczenie. Komunikacja wspomagająca nie wymaga rezygnacji z mowy.

Gest funkcjonalny

Zadanie

Pokaż gestem wybraną wiadomość.

Materiał

PIĆ. JEŚĆ. TELEFON. STOP. CHODŹ.

PIĆ.

JEŚĆ.

TELEFON.

STOP.

CHODŹ.

Dla terapeuty

Partner mówi, co zrozumiał. Osoba potwierdza lub zmienia gest. Gesty mogą być osobiste; nie zakładaj wspólnego znaczenia bez sprawdzenia.

Rysunek jako wiadomość

Zadanie

Narysuj, dokąd chcesz pójść.

Materiał

PARK. DOM. SKLEP. COŚ INNEGO. Mój rysunek: _____.

Dla terapeuty

Wystarczy prosty znak. Partner: „Czy chodzi o sklep?”. Autor potwierdza. Nie oceniaj jakości rysunku.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Tablica wyboru: potrzeby dnia

Zadanie

Wskaż potrzebę. Możesz wybrać coś innego.

Materiał

PIĆ. TOALETA. ZMIANA POZYCJI. PRZERWA. ROZMOWA. COŚ INNEGO.

PIĆ.

TOALETA.

ZMIANA POZYCJI.

PRZERWA.

ROZMOWA.

COŚ INNEGO.

Dla terapeuty

Sprawdź znaczenie z osobą i dostosuj słownik. Ta tablica nie wyczerpuje potrzeb. Ustal dostęp przez rękę, wzrok lub wskazywanie partnerskie.

Tablica rozmowy: tematy i opinie

Zadanie

Wybierz temat. Powiedz, co o nim myślisz.

Materiał

RODZINA. MUZYKA. SPORT. OGRÓD. PODOBA MI SIĘ. NIE PODOBA MI SIĘ. CHCĘ DODAĆ. KONIEC TEMATU.

RODZINA.

MUZYKA.

SPORT.

OGRÓD.

PODOBA MI SIĘ.

NIE PODOBA MI SIĘ.

CHCĘ DODAĆ.

KONIEC TEMATU.

Dla terapeuty

Pozwól rozpocząć i zakończyć rozmowę. Zapytaj o własną opinię zamiast odgadywać ją z wyboru tematu.

Książka komunikacyjna: plan

Zadanie

Zaplanuj własną książkę komunikacyjną.

Materiał

LUDZIE. MIEJSCA. SPRAWY CODZIENNE. MOJE ZAINTERESOWANIA. Własny dział: _____.

Dla terapeuty

Wybierz po jednym ważnym zdjęciu lub słowie na początek. Sprawdź odnajdywanie treści i dostęp. Nie dodawaj prywatnych danych bez zgody.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Karta o mnie

Zadanie

To moja karta rozmowy. Uzupełnij tylko to, co chcesz ujawnić.

Materiał

Lubię rozmawiać o: _____.

Pomaga mi: _____.

Daj mi: _____.

Zapytaj mnie, zanim: _____.

O MNIE

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Dla terapeuty

Model: „muzyce; zapis słów; czas; odpowiesz za mnie”. Wypełnioną kartę udostępnia osoba lub wskazany przez nią partner.

Komunikacja o samopoczuciu

Zadanie

Pokaż, co Ci dolega i gdzie.

Materiał

BOLI. NIEWYGODNIE. ZIMNO. GORĄCO. POTRZEBUJĘ POMOCY. INACZEJ.

BOLI.

NIEWYGODNIE.

ZIMNO.

GORĄCO.

POTRZEBUJĘ POMOCY.

INACZEJ.

Dla terapeuty

Potwierdź lokalizację i wiadomość. Nie oceniaj nasilenia wyłącznie z zachowania. Nowe lub niepokojące objawy wymagają odpowiedniej oceny medycznej.

Ważna decyzja: potwierdzanie wiadomości

Zadanie

Przykład decyzji: zmienić godzinę spotkania?

Materiał

15:00

17:00

ZOSTAWIAM 15:00.

WYBIERAM 17:00.

POTRZEBUJĘ INFORMACJI.

NIE DECYDUJĘ TERAZ.

Dla terapeuty

Pokaż terminy, sprawdź zrozumienie skutków i potwierdź wybór inną drogą. Ważne decyzje wymagają dostosowanego wsparcia; sama karta nie ocenia zdolności do ich podejmowania.

Komunikacja wspomagająca w telefonie

Zadanie

W telefonie wybierz pomoc do rozmowy.

Materiał

ZDJĘCIE MIEJSCA. NOTATKA. GOTOWA WIADOMOŚĆ. MOJA APLIKACJA.

Dla terapeuty

Próba: pokaż zdjęcie parku i przekaż „Chcę tu pójść”. Sprawdź dostęp oraz prywatność. Nie udostępniaj całej galerii, jeśli osoba tego nie chce.

Partner: mówienie z poszanowaniem osoby

Zadanie

Partnerze: mów do osoby, spokojnym dorosłym tonem. Przekazuj jedną myśl. Poczekaj na odpowiedź.

Materiał

Próba: „Co chcesz robić po obiedzie?”. Potem cisza na odpowiedź; w razie potrzeby pokaż opcje.

Dla terapeuty

Nie kończ automatycznie wypowiedzi. Zapytaj, czy osoba chce pomocy. Dostosuj czas do niej, bez odliczania.

Partner: pokazuj, zapisuj, potwierdzaj

Zadanie

Powiedz, pokaż, zapisz. Potem potwierdź.

Materiał

Partner: „Spotkanie w bibliotece”. Zapis: BIBLIOTEKA. Pytanie: „Czy chodzi o bibliotekę?”. Osoba: TAK / NIE / INACZEJ.

BIBLIOTEKA

TAK **NIE** **INACZEJ**

Dla terapeuty

Uzgodnij sens, nie samo powtórzenie słowa. Wykorzystaj obraz lub mapę, jeśli pomagają.

Partner: pytania otwarte i wybór

Zadanie

Zacznij od zaproszenia do własnej odpowiedzi.

Materiał

„Gdzie chcesz pójść?”. Jeśli potrzeba: PARK / KAWIARNIA / INNE MIEJSCE / NIE TERAZ.

PARK

KAWIARNIA

INNE MIEJSCE

NIE TERAZ

Dla terapeuty

Nie ograniczaj stale rozmowy do pytań tak–nie. Dobierz wybory po próbie odpowiedzi otwartej; pozostaw drogę do innej treści.

Naprawa nieporozumienia

Zadanie

Nie zrozumieliśmy się. Spróbujmy inaczej.

Materiał

Partner: „Myślałem, że mówisz o autobusie". Osoba: NIE — POCIĄG.
Partner: „Jedziesz pociągiem?". TAK / NIE / INACZEJ.

Dla terapeuty

Nazwij niepewność. Zmień sposób przekazu, np. pokaż dwa obrazy. Potwierdź wspólny sens.

Rozmowa w trójce

Zadanie

Rozmowa w trójce: wybierzmy plan niedzieli.

Materiał

SPACER. OBIAD. FILM. INNY POMYSŁ. Moja kolej. Chcę dodać. Nie zgadzam się.

Dla terapeuty

Mówcie kolejno. Zwracajcie pytania do osoby z afazją i czekajcie. Nie omawiajcie jej wyboru ponad jej głową.

Rodzina: wspólne ćwiczenie rozmowy

Zadanie

Porozmawiajcie o ostatnim spacerze.

Materiał

Gdzie? Z kim? Co było ciekawe? Chcę opowiedzieć inaczej. Przerwa.

Gdzie?

Z kim?

Co było ciekawe?

Chcę opowiedzieć inaczej.

Przerwa.

Dla terapeuty

Jeśli osoba chce, przeznaczcie na próbę około pięciu minut; można skończyć wcześniej. Potem zapytaj: „Co pomogło?”. To propozycja rozmowy, nie dawka terapii.

Otoczenie sprzyjające komunikacji

Zadanie

Co zmienimy, żeby łatwiej rozmawiać?

Materiał

WYCISZ TELEWIZOR. WIĘCEJ ŚWIATŁA. USIĄDŹ NAPRZECIWKO. PODAJ NOTES.

Dla terapeuty

Osoba wybiera zmianę. Sprawdźcie, czy pomaga w krótkiej rozmowie o planie dnia.

Teleterapia: próba dostępności

Zadanie

Przed rozmową zdalną sprawdźmy połączenie.

Materiał

WIDZĘ / NIE WIDZĘ. SŁYSZĘ / NIE SŁYSZĘ. POKAŻ KARTĘ. ZAPISZ. PRZERWIJ.

WIDZĘ	NIE WIDZĘ
SŁYSZĘ	NIE SŁYSZĘ
POKAŻ KARTĘ	ZAPISZ
PRZERWIJ	

Dla terapeuty

Ustal sposób sygnalizowania problemu i zapasowy kontakt. Partner pomaga zgodnie z wolą osoby. Nie rozpoczynaj zadania, gdy dostęp nie działa.

Wizyta w gabinecie

Zadanie

Przygotuj wiadomość do gabinetu.

Materiał

Przychodzę w sprawie: _____. Chcę zapytać: _____.
Proszę zapisać najważniejsze informacje. Potrzebuję czasu.

Proszę zapisać najważniejsze informacje.

Potrzebuję czasu.

Dla terapeuty

Odegraj wizytę. Osoba może wskazać, przeczytać lub pokazać notatkę. Sprawdź, czy wyjaśnienie było zrozumiałe.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Zakupy

Zadanie

W sklepie wybierz produkt i poproś o pomoc.

Materiał

Poproszę chleb. Gdzie jest mleko? To nie ten produkt. Rezygnuję.

To nie ten produkt.

Rezygnuję.

Dla terapeuty

Symulacja: partner podaje ser zamiast chleba. Osoba może skorygować wskazaniem, słowem lub gestem. Potwierdź końcowy wybór.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Kawiarnia

Zadanie

Zamów wybrany napój. Sprawdź, co otrzymujesz.

Materiał

HERBATA. KAWA. WODA. Na miejscu. Na wynos. To nie moje zamówienie.

Dla terapeuty

Partner celowo proponuje inną pozycję w symulacji. Nie wymagaj mowy, jeśli wskazanie przekazuje wybór. Osoba może zrezygnować.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Umawianie spotkania

Zadanie

Umówcie spotkanie. Wybierzcie osobę, miejsce i termin.

Materiał

EWA / JAN / KTOŚ INNY. PARK / KAWIARNIA / INNE MIEJSCE. ŚRODA 15:00 / PIĄTEK 17:00.

EWA

JAN

KTOŚ INNY

PARK

KAWIARNIA

INNE MIEJSCE

ŚRODA 15:00

PIĄTEK 17:00

Dla terapeuty

Po uzgodnieniu zapiszcie podsumowanie. Każda osoba potwierdza sens. Podane dane są przykładowe.

Telefon lub wiadomość głosowa

Zadanie

Przekaż krótką wiadomość telefoniczną.

Materiał

„Cześć, tu _____. Dzwonię w sprawie _____. Proszę potwierdź _____". Możesz wybrać SMS zamiast rozmowy.

Powtórzę inaczej

Dla terapeuty

Najpierw odegraj próbę bez połączenia. Ustal sposób naprawy, gdy druga strona nie rozumie. Nie nagrywaj bez zgody.

Ostoja • Afazja u dorosłych

Transport

Zadanie

Zapytaj o drogę w symulacji.

Materiał

Chcę do biblioteki. Który autobus? Proszę pokazać przystanek. Proszę zapisać numer.

4

BIBLIOTEKA

7

PARK

Dla terapeuty

Na planie autobus 4 jedzie do biblioteki, autobus 7 do parku. Osoba może wskazać cel. To fikcyjna trasa, nie informacja podróżna.

Relacje i zainteresowania

Zadanie

Podziel się własną opinią.

Materiał

Temat: MUZYKA / SPORT / PODRÓŻE / INNY.

Podoba mi się _____.

Nie lubię _____.

Chcę opowiedzieć o _____.

Dla terapeuty

Partner zadaje jedno pytanie i czeka. Nie poprawiaj opinii. Zapisz słowa potrzebne do dalszej rozmowy.

Powrót do ról społecznych

Zadanie

W jakiej roli chcesz uczestniczyć?

Materiał

W rodzinie. W klubie. W pracy. W wolontariacie. Inaczej. Mój pierwszy krok: _____.

W RODZINIE.

W KLUBIE.

W PRACY.

W WOLONTARIACIE.

Dla terapeuty

Przykład: „klub ogrodniczy; pokażę zdjęcie pomidorów”. Uzgodnij wsparcie, nie zakładaj gotowości do powrotu do dawnych obowiązków.

Próba w naturalnym otoczeniu

Zadanie

Wybierz dobrowolną próbę poza kartą.

Materiał

Co zrobię? _____.

Gdzie? _____.

Jakiej pomocy chcę? _____.

Kiedy przerwę? _____.

Jak sprawdzę, czy wiadomość dotarła? _____.

Dla terapeuty

Przykład: „zamówię wodę; kawiarnia; zdjęcie; na mój sygnał; obsługa potwierdzi”. Zadbaj o zgodę i prywatność; nie wymagaj publicznego występu.

Plan ćwiczeń domowych

Zadanie

Uzgodnijcie jedną aktywność w domu.

Materiał

Mój cel: _____.
Zadanie: _____.
Pomoc: _____.
Ile dziś wybieram? _____.
Sygnał końca: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „napiszę do brata; jeden SMS; model; jedna wiadomość; wystarczy”. Obciążenie ustalaj indywidualnie. Zeszyt nie wyznacza częstotliwości ani dawki terapii.

Tygodniowy planer praktyki

Zadanie

Zaplanuj tydzień po swojemu. Praktyka może ustąpić odpoczynkowi i ważnym sprawom.

Materiał

Dzień: _____. Wybrana aktywność: _____. Pomoc: _____.
Odpoczynek lub zmiana planu: _____.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Dla terapeuty

Przykład: „wtorek; wiadomość do Ewy; szablon; pomijam, gdy jestem zmęczony”.
To plan uzgodnień, nie obowiązkowy harmonogram ćwiczeń.

Dziennik osoby i partnera

Zadanie

Co udało się przekazać?

Materiał

Sytuacja: _____

Moja wiadomość: _____

Sposób: _____

Pomoc partnera: _____

Moja ocena: dobrze / trudno / inaczej.

Dla terapeuty

Przykład: „sklep; chleb; wskazanie listy; sprzedawca poczekał; dobrze”. Zapisz także własną ocenę osoby, nie tylko obserwację partnera.

Hierarchia i wygaszanie podpowiedzi

Zadanie

Nazwij lub pokaż ten przedmiot. Jakiej pomocy chcesz?

Materiał

Bez podpowiedzi. Opis. Pierwsza głoska. Zapis. Model.

Dla terapeuty

Zasłoń nazwę. Wypróbuj uzgodnioną pomoc, np. „do czytania”. Wycofuj tylko zbędną pomoc; nie zabieraj narzędzia potrzebnego do skutecznej rozmowy.

Karta sesji terapeuty

Zadanie

Zapis sesji: co rzeczywiście zrobiliśmy?

Materiał

Cel: _____. Bodźce: _____. Odpowiedzi: _____.
Pomoc: _____. Komfort i wybór osoby: _____.
Następna decyzja: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „zamówienie; trzy napoje; wskazanie herbaty; zdjęcie; chce kontynuować; nowy partner”. Oddziel opis od interpretacji. To dokument roboczy, nie standaryzowany wynik.

Porównanie prób i transferu

Zadanie

Porównaj zadanie znane i nową sytuację.

Materiał

Karta: _____.

Nowa sytuacja: _____.

Czy sens dotarł? _____.

Jakiej pomocy użyto? _____.

Ocena osoby: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „nazwanie wody; zamówienie w kawiarni; tak; zdjęcie; zadowolenie”. Poprawa na ćwiczonym materiale nie wystarcza do wniosku o transferze.

Przegląd celów z osobą

Zadanie

Czy ten cel nadal jest Twój?

Materiał

CHCĘ KONTYNUOWAĆ. CHCĘ ZMIENIĆ.
CHCĘ PRZERWY. NIE WIEM.
Potrzebne wsparcie: _____.

CHCĘ KONTYNUOWAĆ.

CHCĘ ZMIENIĆ.

CHCĘ PRZERWY.

NIE WIEM.

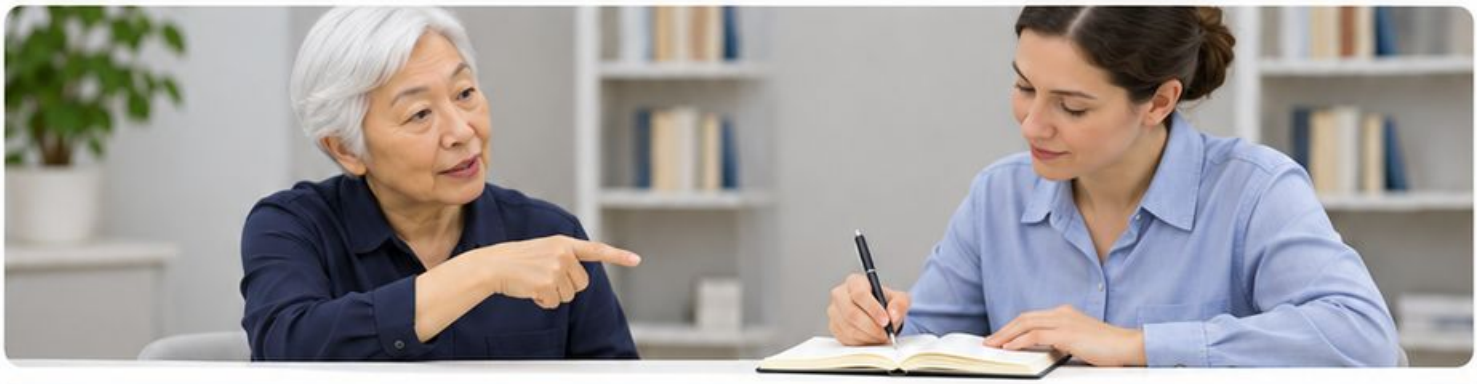

Dla terapeuty

Pokaż zapis dawnego celu. Zapytaj o znaczenie i zadowolenie dostępną drogą. Zmiana priorytetu nie jest niepowodzeniem.

Zmęczenie i dzień o mniejszej energii

Zadanie

Dziś mam mniej energii. Wybieram:

Materiał

MNIEJ OPCJI. KRÓTSZĄ WIADOMOŚĆ. WSKAZANIE ZAMIAST MOWY. PRZERWĘ. KONIEC NA DZIŚ.

Dla terapeuty

Sprawdź komfort i przyczynę zmiany. Ogranicz wymagania zgodnie z wyborem. Nowej nagłej zmiany komunikacji nie tłumacz automatycznie zmęczeniem.

Gdy postęp jest mały

Zadanie

Gdy zadanie nie pomaga, sprawdź warunki i cel.

Materiał

Czy treść jest ważna?
Czy bodźce są dostępne?
Czy pomoc pasuje?
Czy porównujemy podobne próby?
Czy osoba chce kontynuować?

Dla terapeuty

Przykład: po zmniejszeniu planszy z sześciu opcji do dwóch wiadomość jest czytelna. Zmień plan na podstawie obserwacji; nie obiecuj określonego tempa poprawy.

Plan utrwalania i ponownej konsultacji

Zadanie

Zachowaj to, co pomaga. Uzgodnij dalsze wsparcie.

Materiał

Ważny cel: _____.

Skuteczne narzędzie: _____.

Kto zna mój sposób rozmowy? _____.

Kiedy wrócę po konsultację? _____.

Dla terapeuty

Przykład: „rozmowa z wnukiem; zdjęcia; córka; gdy zmienią się potrzeby”. Nie ustalaj uniwersalnej dawki. Nagła nowa zmiana wymaga pilnej oceny, nie oczekiwania na planową kontrolę.

Przypadek: Anna po udarze

Zadanie

Przypadek fikcyjny: Anna, 62 lata, po udarze. Chce rozmawiać z siostrą o ogrodzie.

Materiał

Rozpoznaje zdjęcia roślin, trudniej znajduje nazwy. Wybiera zdjęcie pomidora, gest i słowo „ogród". Siostra potwierdza temat.

Dla terapeuty

Próba: „Co chcesz posadzić?". Porównaj zdjęcie z samym pytaniem. Zapisz przekazaną treść i ocenę Anny. To przykład decyzji, nie prognoza zdrowienia.

Przypadek: Tomasz po urazie mózgu

Zadanie

Przypadek fikcyjny: Tomasz, 45 lat, po urazie mózgu. Chce umówić spotkanie z kolegą.

Materiał

Dłuższa rozmowa go męczy. Wybiera krótką notatkę: „Piątek, 17:00, park". Kolega odczytuje i potwierdza termin.

Przypadek fikcyjny

Dla terapeuty

Sprawdź potrzeby językowe i dodatkowe wymagania uwagi osobno. Uzgodnij odpoczynek. Nie przenoś zaleceń poudarowych automatycznie na sytuację Tomasza ani nie zakładaj jednakowego profilu po każdym urazie.

Zestaw osobisty: słowa i komunikaty

Zadanie

Zbierz własne ważne słowa i wiadomości.

Materiał

Osoba: _____. Miejsce: _____. Przedmiot: _____.

Przydatny komunikat: _____. Najlepsza pomoc: _____.

Ewa

Dla terapeuty

Przykład: „Ewa; park; klucze; Chcę wyjść; zdjęcie”. Dodaj własne obrazy lub gesty. Sprawdź, czy zestaw pozwala przekazać coś ważnego.

Plan kontynuacji dla osoby i partnera

Zadanie

Uzgodnijcie kolejny krok razem.

Materiał

Ja wybieram: _____.

Partner pomoże przez: _____.

Materiał będzie w: _____.

Zmienimy plan, gdy: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „rozmowę o muzyce; zapis nazw; teczce przy fotelu; zechcę innego tematu”. Potwierdź plan z osobą, a nie wyłącznie z opiekunem.

Rozumienie informacji w hałasie

Zadanie

Gdzie łatwiej zrozumieć wiadomość?

Materiał

„Spotkanie jest jutro w bibliotece”.
CICHO. ZA GŁOŚNO. PROSZĘ WYCISZYĆ. PROSZĘ ZAPISAĆ.

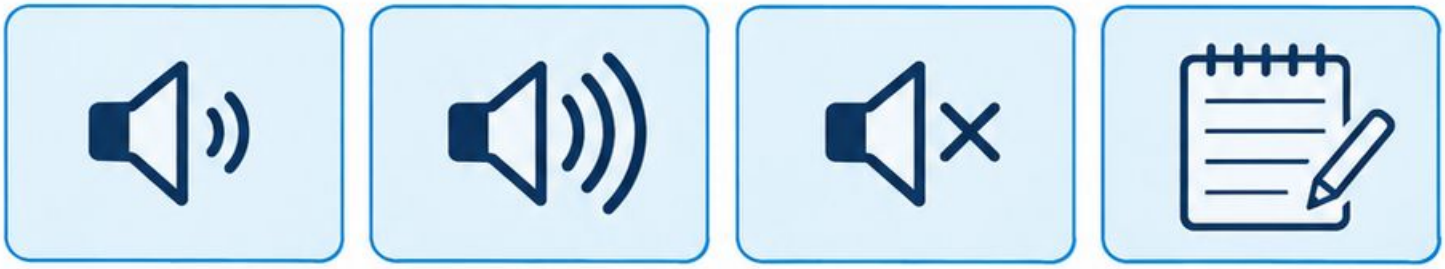

Dla terapeuty

Najpierw spokojne warunki. Nie dokładaj hałasu, jeśli osoba tego nie chce. Porównuj dostęp; celem jest ułatwienie rozmowy, nie znoszenie przeciążenia.

Opowiedz o swoim dniu

Zadanie

Wybierz trzy wydarzenia ze swojego dnia.

Materiał

RANO: _____. POTEM: _____. WIECZOREM: _____.

Możesz opowiedzieć o czymś innym.

Dla terapeuty

Przykład: „śniadanie, spacer, telefon". Użyj zdjęć, gestów lub zapisu. Nie sprawdzaj pamięci szczegółów, jeśli celem jest własna opowieść.

Rozmowa o aktualnej wiadomości

Zadanie

Przeczytaj przykładową wiadomość. Co o niej myślisz?

Materiał

„W sobotę w domu kultury odbędzie się koncert. Wstęp wolny”.

KONCERT / MECZ. CHCĘ IŚĆ / NIE CHCĘ / CHCĘ WIĘCEJ INFORMACJI.

Dla terapeuty

To wiadomość fikcyjna, nie ogłoszenie aktualnego wydarzenia. Oddziel rozpoznanie tematu od własnej opinii osoby.

Przygotuj pytania do specjalisty

Zadanie

Wybierz pytania do specjalisty.

Materiał

Dla terapeuty

Zaznacz potrzebne pytania. Przygotuj sposób ich pokazania. Poproś o dostępne podsumowanie i potwierdź, co osoba zrozumiała.

Spotkanie towarzyskie: plan udziału

Zadanie

Zaplanuj udział w spotkaniu z bliskimi.

Materiał

Temat: _____.

Moja pomoc: _____.

Mój sygnał przerwy: _____.

Chcę rozmawiać z: _____.

Dla terapeuty

Przykład: „wakacje; zdjęcie; otwarta dłoń; siostra”.

Partner pilnuje kolejności rozmowy zgodnie z wolą osoby, nie przejmuje jej głosu.

Samodzielny wybór kolejnego zadania

Zadanie

Co wybierasz teraz?

Materiał

CZYTAM SMS. OPOWIADAM O ZDJĘCIU. WYBIERAM INNE ZADANIE. ODPOCZYWAM.

Inne zadanie

Odpoczywam

Dlaczego to ważne? _____.

_____

_____

_____

_____

Dla terapeuty

Pokaż konkretne materiały, nie tylko nazwy. Potwierdź wybór i dostosuj poziom pomocy. Osoba może zakończyć pracę.

Bibliografia: ocena i rehabilitacja afazji

Zadanie

Źródła: ocena i rehabilitacja. Materiały sprawdzono podczas opracowania, 10.11.2026.

Materiał

4. ASHA. Aphasia. Practice Portal. https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/aphasia/ .

6. European Stroke Organisation. Wytyczne rehabilitacji afazji, 2025. Rekord PubMed: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/40401776/ .

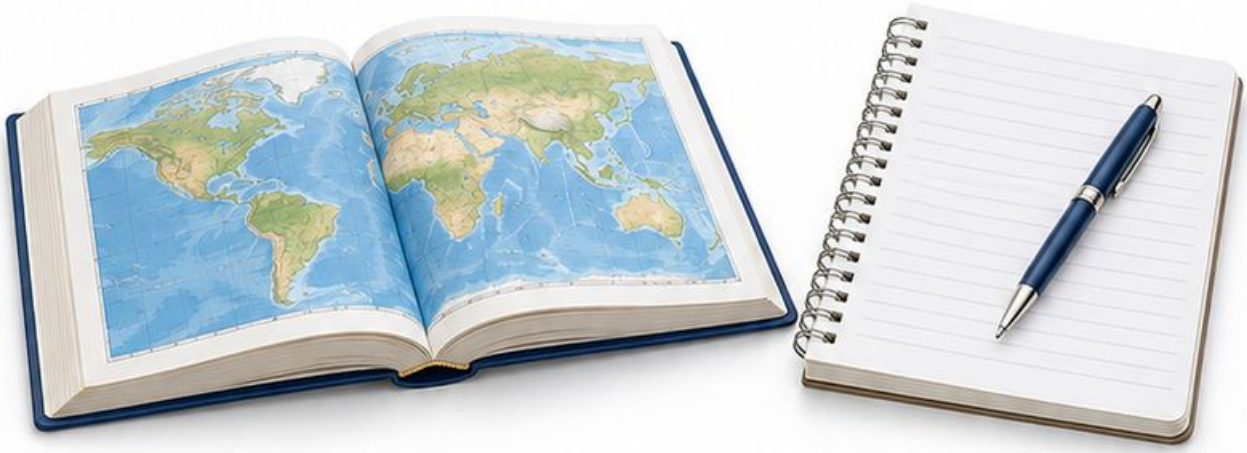

Dla terapeuty

ASHA: ocena wielomodalna i indywidualne cele językowe.
ESO: rehabilitacja afazji po udarze.
Wskazanie źródła nie oznacza, że niniejsze karty są zwalidowanym protokołem.
Zalecenia poudarowe nie stanowią automatycznie dowodu skuteczności po urazie mózgu.

Bibliografia: komunikacja i uczestnictwo

Zadanie

Źródła: komunikacja, partnerstwo i uczestnictwo.

Materiał

5. NICE: Stroke rehabilitation in adults. NG236, sekcja 1.12. https://www.nice.org.uk/guidance/ng236/chapter/Recommendations .
4. ASHA. Aphasia. Practice Portal. https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/aphasia/ .
10. Pacjent.gov.pl. Niespodziewany udar. https://pacjent.gov.pl/zapobiegaj/niespodziewany-udar .

Dla terapeuty

NICE: indywidualne wsparcie komunikacji po udarze i przygotowanie partnerów.
ASHA: komunikacja funkcjonalna i udział.
Pacjent.gov.pl: nagłe objawy i wezwanie pomocy.
Autorskie karty nie kopiują testów ani skal i nie ustalają dawki terapii.
Dalsze źródła: strona 139.